БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РОЗВ'ЯЗАННЯ

BANK LENDING IN UKRAINE: CURRENT STATE, PROBLEMS AND WAYS OF SOLUTION

УДК 336.71

DOI: https://doi.org/10.32843/infrastruct54-35

Рошило В.І.
к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та підприємництва
Чернівецький торговельно-економічний
інститут Київського національного
торговельно-економічного університету

Roshylo Violetta
Chernivtsi Institute
of Trade and Economics
of Kyiv National University
of Trade and Economics

У статті представлено аналіз сучасного стану банківського кредитування в Україні, виявлено актуальні проблеми та окреслено можливі напрями їх вирішення. Проведено оцінку банківського кредитування на сучасному етапі за рахунок аналізу динаміки базових показників банківського кредитування: обсягів банківського кредитування; частки валютних кредитів; структури валових кредитів домашнім господарствам за цільовим призначенням; відсоткових ставок за новими кредитами; частки непрацюючих кредитів у портфелях банків. Систематизовано та обґрунтовано визначальні проблеми розвитку банківського кредитування з урахуванням зміни економічної динаміки під впливом глобальної пандемії: невизначеність бізнесу та банківських установ; високий рівень кредитної залежності підприємств у докризовий період; зростання рівня недовіри між банками та позичальниками; високий рівень проблемних кредитів; інфляція. Зроблено висновок про те, що сьогодні сектор банківського кредитування переживає період незначного спаду через поглиблення фінансово-економічних проблем у зв'язку з глобальною пандемією.

Ключові слова: *банки, банківське кредитування, процентна ставка, банківська система, кредитний портфель банків, кредитний ризик.*

В статье представлен анализ современного состояния банковского кредитования в Украине, выявлены актуальные проблемы и обозначены возможные направления их решения. Проведена оценка банковского кредитования на современном этапе за счет анализа динамики базовых показателей банковского кредитования: объемов банковского кредитования; доли валютных кредитов; структуры валовых кредитов домашним хозяйствам по целевому назначению; процентных ставок по новым кредитам; доли неработающих кредитов в портфелях банков. Систематизированы и обоснованы определяющие проблемы развития банковского кредитования с учетом изменения экономической динамики под влиянием глобальной пандемии: неопределенность бизнеса и банковских учреждений; высокий уровень кредитной зависимости предприятий в докризисный период; рост уровня недоверия между банками и заемщиками; высокий уровень проблемных кредитов; инфляция. Сделан вывод о том, что сегодня сектор банковского кредитования переживает период незначительного спада из-за углубления финансово-экономических проблем в связи с глобальной пандемией.

Ключевые слова: *банки, банковское кредитование, процентная ставка, банковская система, кредитный портфель банков, кредитный риск.*

The article presents an analysis of the current state of bank lending in Ukraine, identifies current problems and outlines possible directions for their solution. The assessment of bank lending at the present stage is carried out by analyzing the dynamics of basic indicators of bank lending: the volume of bank lending; the share of foreign currency loans; the structure of gross loans to households for their intended purpose; interest rates on new loans; the share of non-performing loans in bank portfolios. The defining problems of bank lending development are systematized and justified, taking into account changes in economic dynamics under the influence of the global pandemic. The main problems include: uncertainty of business and banking institutions regarding the stability of economic growth; a high level of credit dependence of enterprises in the pre-crisis period; an increase in the level of distrust between banks and borrowers against the background of financial and economic imbalances; a high level of problem loans; inflation; an increase in uncertainty about the end of the global pandemic and the dynamics of economic development; activation of lending by non-bank financial institutions. The need to increase attention to the management of certain risks, in particular: growing uncertainty, increasing probability of default, fair lending, is emphasized. It is concluded that today the bank lending sector is experiencing a period of slight decline due to the deepening financial and economic problems due to the global pandemic. It is noted that not only existing problems need to be solved, but it is also necessary to look for new opportunities for the development of bank lending: namely: expansion of lending, innovative solutions, customer orientation. The author determined that to overcome the existing problems, it is necessary first of all to review the credit policy and strengthen banking control, change the approach to evaluating borrowers of legal entities, taking into account the industry in which enterprises operate, provide effective support to customers, implement innovative solutions and form a flexible policy.

Key words: *banks, bank lending, interest rate, banking system, loan portfolio of banks, credit risk.*

Постановка проблеми. Банківське кредитування є одним із локомотивів розвитку пріоритетних галузей, забезпечення економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності країни в міжнародному вимірі. Саме банківське кредитування сприяє відтворювальним процесам, створенню нових суб'єктів господарювання та нових робочих місць, загалом має позитивний вплив на соціально-економічне становище держави. Під час виникнення кризових явищ роль банківського кредитування з метою стабілізації економіки значно зростає. Таким чином, дослідження стану банківського кредитування та виявлення існуючих проблем є надзвичайно актуальним та затребуваним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оскільки банківське кредитування є одним із визначальних чинників економічного зростання, даній проблематиці присвячено багато праць вітчизняних науковців. Зокрема, В.Р. Волощук та А.М. Кацан систематизували напрями активізації банківського кредитування, оскільки це, на думку авторів, один з основних факторів забезпечення розроблення кредитної стратегії банку та

сталого розвитку реального сектору економіки [3]. Ю.В. Жежерун, окрім аналізу динаміки споживчого кредитування, виділила низку ризиків банківського кредитування фізичних осіб в Україні [5]. Н.В. Рогожнікова розглянула проблеми, які виникають у процесі кредитування, а також виявила їхній вплив на розвиток національної банківської системи та економіки у цілому [11]. О.С. Іршак та І.Я. Лещук здійснили оцінку взаємозв'язку обсягів наданих кредитів та ВВП держави. Науковці зробили висновок, що до 2014 р. спостерігався практично лінійний зв'язок між показниками, однак із настаннями системної банківської кризи суттєвого збільшення розміру кредитів не спостерігається, хоча ВВП зростає швидкими темпами [6]. Натомість В.М. Кремень, О.І. Кремень та Л.П. Гуляєва за допомогою економіко-математичного моделювання підтвердили гіпотезу про те, що нарощення обсягів кредитування банками нефінансових корпорацій призводить до зростання ВВП, обсягу реалізованої промислової продукції (товарів, послуг), експорту, капітальних інвестицій, чисельності працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, чисельності безробітного населення та середньомісячної заробітної плати [7]. Цікавим виявився підхід О.І. Неізвєстної та К.В. Ткачук, які встановили, що банківська система України слабко виконує ресурсне забезпечення економіки, банки не змогли швидко адаптуватися до фінансово-економічних шоків та незмінної нестабільності у політичній сфері, що, своєю чергою, стало причиною збільшення рівня кредитного ризику, як наслідок – збільшення обсягів резервування та зменшення інвестиційних можливостей [9]. Останні дослідження присвячено впливу пандемії на стан банківського кредитування [1]. Незважаючи на значну кількість праць та увагу серед науковців до проблематики банківського кредитування, малодослідженими залишаються напрями вирішення існуючих проблем.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз сучасного стану банківського кредитування в Україні, виявлення актуальних проблем та окреслення можливих шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оцінку стану банківського кредитування доцільно розпочати з аналізу динаміки базових показників. Станом на 01.01.2021 банками було надано кредитів на 963 664 млн грн, що на 74 472 млн грн менше, ніж станом на 01.01.2020 (або на 7,17%), та на 142 290 млн грн (12,86%) менше, ніж станом на 01.01.2019 (рис. 1). У розрізі суб'єктів кредитування основну частку займають кредити суб'єктам господарювання (у 2020 р. – 78,09%, у 2017 р. – 84,32%). Частка кредитів, наданих фізичним особам, у 2020 р. становила 20,71% на противагу 15,54% у 2017 р. Зросла частка кредитів, наданих органам державної влади: у 2020 р. – 1,2%, у 2017 р. – 0,14%.

Протягом 2017–2019 рр. значно скоротилися обсяги кредитів, наданих в іноземній валюті фізичним особам. Причиною цього стали події 2009–2010 рр. коли під час світової фінансової кризи стрімка девальвація гривні спричинила неплатоспроможність клієнтів, які виплачували кредити в іноземній валюті. Стосовно юридичних осіб на протязі останніх декількох років суттєвих змін не відбулося, оскільки потреба у валюті все ще актуальна.

Оцінюючи структуру валових кредитів фізичним особам за цільовим призначенням, варто зазначити (рис. 3), що основну частку становлять короткострокові кредити на різні потреби до 1 року

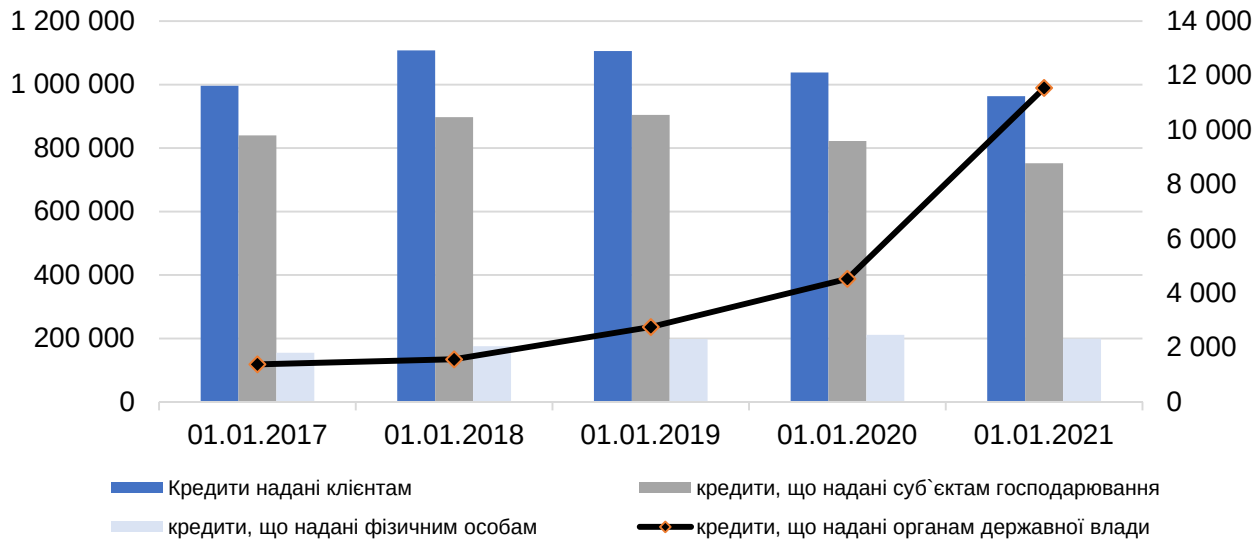

Рис. 1. Динаміка обсягів банківського кредитування в 2016–2020 рр., млн грн

Джерело: побудовано автором за даними НБУ [10]

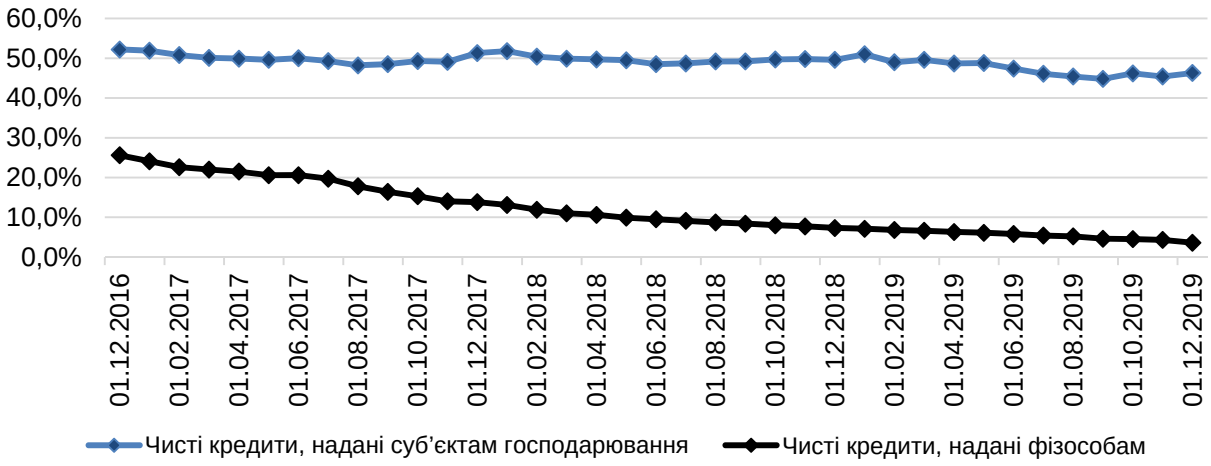

Рис. 2. Динаміка частки валютних кредитів у 2017–2019 рр.

Джерело: побудовано автором за даними НБУ [10]

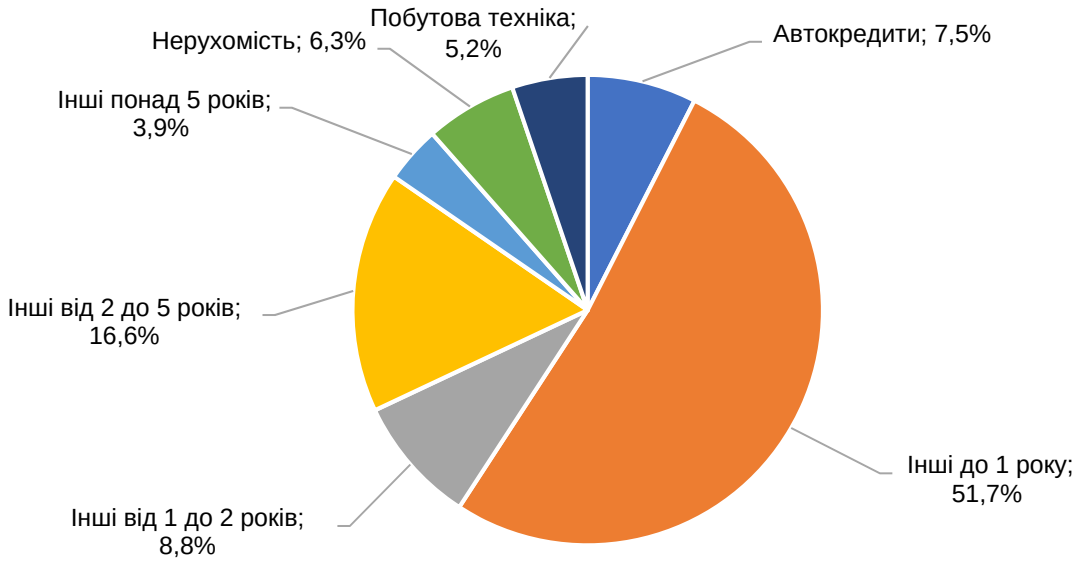

Рис. 3. Структура валових кредитів домашнім господарствам за цільовим призначенням у 2020 р.

Джерело: побудовано автором за даними НБУ [10]

(51,7%), від 2-х до 5-ти років – 16,6%, автокредити – 7,5%, нерухомість – 6,3%.

Аналізуючи динаміку відсоткових ставок, варто зазначити, що починаючи з 2018 р. відсоткові ставки за кредитами фізичним особам зростали та демонстрували нестійку динаміку (рис. 4). Станом на 01.01.2020 ставка становила 33,6% на противагу 30,6% станом на 01.01.2017. Що стосується ставок за кредитами для суб'єктів господарювання, то тенденція протилежна. Починаючи з початку 2019 р. ставка незначно знизилася: станом на 01.01.2020 – 15,7%, на 01.01.2019 – 20,8%. Зниження ставки частково пов'язане з глобальною пандемією та зниженням ділової динаміки загалом.

За даними Національного банку України, частка непрацюючих кредитів (NPL) в Україні становила 41% на початок 2021 р. (рис. 5). Частка непрацюючих кредитів поступово скорочується з 2018 р. У 2020 р. масштабну роботу провели державні банки: за рік вони списали 30,6 млрд грн та 3,1 млрд дол. США. Це дало їм змогу знизити частку непрацюючих кредитів із 63,5% до 57,4%. У результаті загальна частка NPL у банківському секторі знизилася в 2020 р. на 7,4 відсоткових пункти. [10]. На думку експертів, висока частка NPL – результат кредитної експансії минулих років, коли стандарти оцінювання платоспроможності позичальників були низькими, а права кредиторів недостатньо захищеними. До інших причин відносять практику кредитування пов'язаних осіб, що припинили обслуговувати кредити під час кризи [10].

Таким чином, аналіз показників банківського кредитування показав, що:

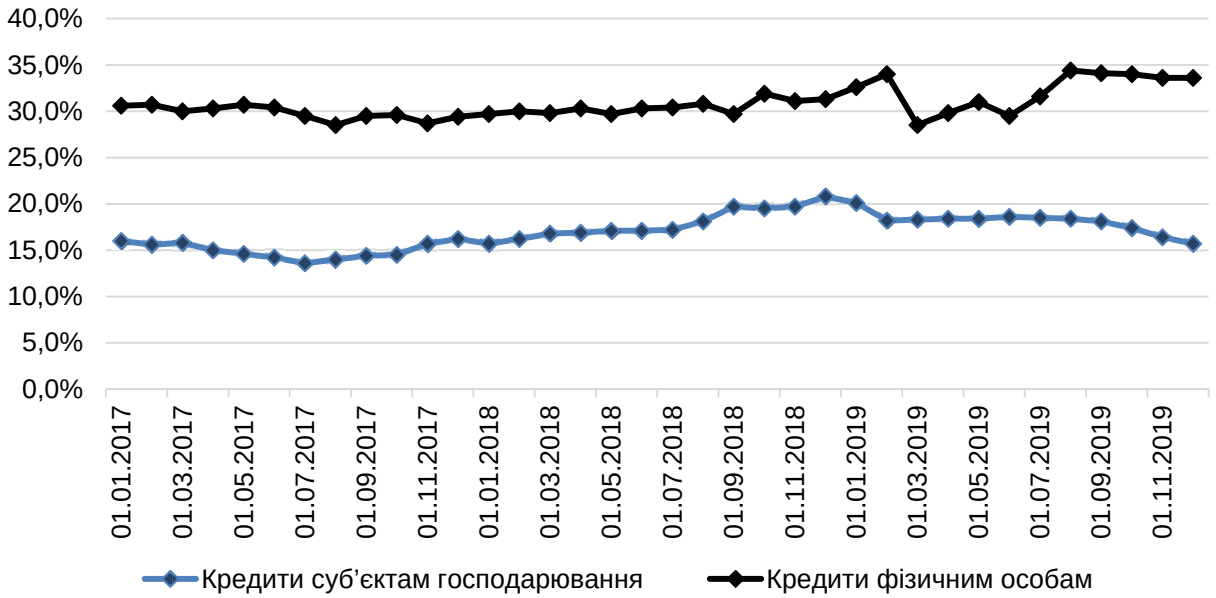

Рис. 4. Динаміка відсоткових ставок за новими кредитами, % річних у 2017–2019 рр.

Джерело: побудовано автором за даними НБУ [10]

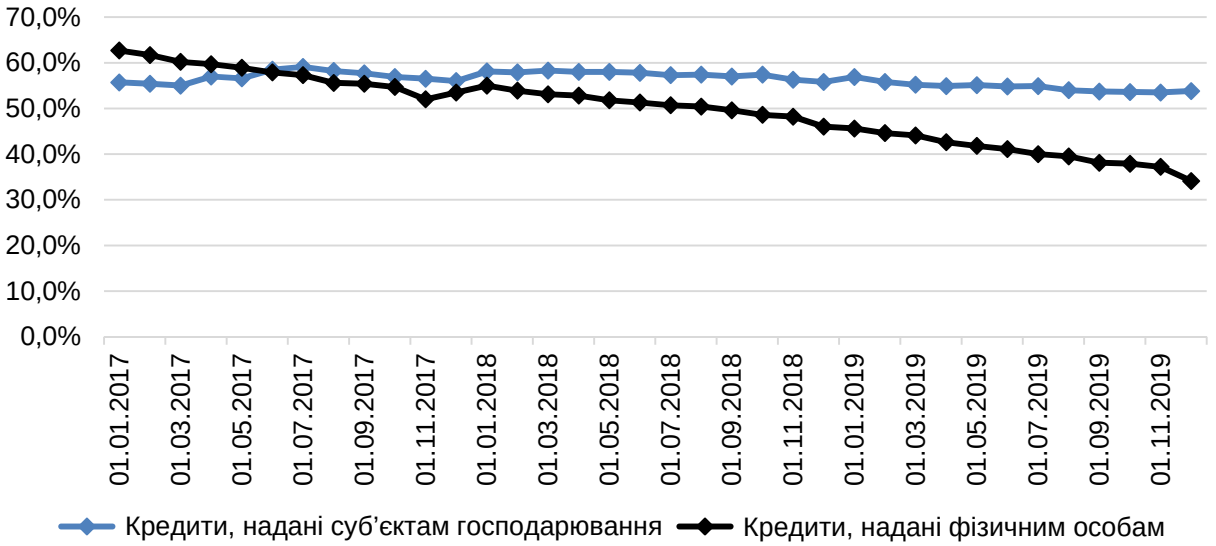

Рис. 5. Динаміка частки непрацюючих кредитів у портфелях банків у 2017–2019 рр.

Джерело: побудовано автором за даними НБУ [10]

– у 2020 р. обсяг кредитування загалом зменшився приблизно на 7%;

– частка кредитів суб'єктів господарювання в 2020 р. знизилася на 6% порівняно з 2018 р.;

– частка кредитів фізичним особам в іноземній валюті поступово знижується на протязі останніх трьох років;

– у структурі кредитів наданим фізичним особам переважають короткострокові кредити до одного року. Усе ще популярними залишаються автокредитування та іпотека;

– важливим показником є частка непрацюючих кредитів (безнадійні до повернення кредити), яка протягом 2020 р. значно зменшилася.

На стан банківського кредитування впливають внутрішні та зовнішні чинники, які спричиняють виникнення низки визначальних проблем (рис. 6).

Зважаючи на поглиблення та циклічність настання фінансово-економічних криз, зростає невпевненість бізнесу та банківських установ у стійкості зростання економіки. Кожна з компаній, які стикнулися зі складнощами погашення кредитів у кризовий та посткризоваий періоди, докладала максимум зусиль, щоб своєчасно обслуговувати і погашати банківські позики. Натомість банки, засвоївши уроки попередніх криз, більше уваги приділяють підвищенню вимог до позичальників в аспекті перевірки та підтвердження їхньої

Рис. 6. Визначальні проблеми розвитку банківського кредитування в Україні

Джерело: систематизовано автором за [4; 6, с. 147; 8, с. 179; 11, с. 75]

платоспроможності задля зниження потенційних ризиків. Було переглянуто також підхід до рентабельності банківських установ через зниження ризику кредитування та відміни концепції миттєвого прибутку за рахунок незабезпечених кредитів. Як наслідок, вимоги банківських установ до бізнес-проєктів потенційних позичальників суттєво зросли, як і до забезпечення за позиками. Даний факт значно стримує зростання банківського кредитування, однак є логічним і послідовним рішенням, зважаючи на поглиблення проблем усередині банківського сектору.

Стосовно другого фактору Б. Данилишин зазначив, що «високий рівень закредитованості підприємств, який спостерігався у докризовий період, призвів до рецесії балансів. Річ у тім, що на відміну від неокласичної теорії, яка передбачає, що приватні корпорації завжди максимізують прибуток, у рамках концепції рецесії балансів передбачається, що у відповідь на загрозливе погіршення балансу компанії мінімізують боргове навантаження. У нас у відповідь на різке погіршення стану своїх балансів у 2014–2015 рр. підприємства зменшили залучення кредитів і активізували погашення наявних боргів за позиками» [4].

Кризові явища вплинули на рівень взаємної недовіри між банками і позичальниками. Саме тому потенційні позичальники шукають альтернативні джерела фінансування, з іншого боку, багато інвестиційних проєктів відкладаються або ж узагалі припиняються. Недовіра до банківського кредитування змусила підприємства використовувати власні кошти з метою інвестування, однак це стосується лише тих підприємств, які стабільно працюють. Даний чинник також варто вважати визначальним серед тих, що перешкоджають зростанню банківського кредитування.

Наступною проблемою є значний обсяг проблемних кредитів. Також варто наголосити, що сьогодні рівень захисту як прав кредиторів, так і прав позичальників усе ще не на найвищому рівні. Якісь кредитних портфелів банків призводить до зростання витрат щодо непрацюючих кредитів. Незважаючи на роботу, здійснену НБУ на протязі останніх років, проблема безнадійної заборгованості досі не вирішена, а частка проблемних кредитів доволі висока. У цьому аспекті банки змушені збільшувати резерви під кредитні ризики, як наслідок, частина резервів, яка могла б бути використана для кредитування, заморожується. Значна частка проблемних кредитів виступає стримуючим чинником для зменшення відсоткових ставок.

Серед проблем також варто виділити інфляцію. Зниження відсоткових ставок за кредитами напряму пов'язане зі зниженням темпів зростання цін. Б. Данилишин наголошує: «Аналізуючи

нинішню ситуацію в нашій країні, можна погодитися з тим, що тут проблема не тільки в монетарній площині. В Україні зараз інфляція витрат, придушення якої лише за допомогою інструментарію, що знаходиться в розпорядженні НБУ, навряд чи можлива» [4]. До чинників, які обмежують зростання банківського кредитування, варто також віднести активізацію кредитування небанківськими фінансовими установами, що означає зниження попиту на кредити від банків.

Не можна оминути увагою й глобальну пандемію, яка негативно вплинула на ділову динаміку та спричинила фінансово-економічні труднощі в глобальному масштабі. Таким чином, зростання невизначеності стосовно завершення глобальної пандемії та динаміка розвитку економіки негативно впливають на можливості зростання банківського кредитування в найближчі декілька років. Таким чином, усі вищенаведені чинники значно впливають та визначають динаміку банківського кредитування в найближчі декілька років.

Науковці справедливо зазначають, що «подолання кризових явищ у національній економіці, забезпечення макроекономічної стабільності й стимулювання економічного зростання в Україні неможливі без ефективного використання потенціалу кредиту та активізації національного кредитного ринку. Процес цей потребує комплексних заходів на рівні держави, спрямованих як на стимулювання платоспроможного попиту на кредит, так і пропозиції кредитних ресурсів банківськими установами» [6, с. 148].

В умовах нинішньої кризи зміни кредитоспроможності відрізняються за секторами і підсекторами більшою мірою, ніж під час попередніх рецесій. Деякі галузі, такі як дистриб'ютори продуктів харчування, досягли успіху в кризу і намагалися задовольнити зростаючий попит. Деякі сектори, такі як подорожі, транспорт, туризм і гостинність, зіткнулися із серйозними фінансово-економічними проблемами. У відповідь на кризу провідні фінансові установи починають підходити до андеррайтингу та моніторингу з новою конфігурацією секторального аналізу, стійкості позичальників і високочастотної аналітики. Ключова тенденція, яку ми спостерігаємо, полягає у тому, що банківські установи змінюють підхід до оцінки позичальника починаючи від сектору до підсектору і, нарешті, до самого боржника, використовуючи дані та аналітику в режимі реального часу, які потім підтримують прийняття рішень [15]. Уважається, що такий підхід дасть змогу убезпечити банки від зростання безнадійних кредитів та знизить кредитний ризик загалом.

У міру розвитку фінансово-економічних криз фінансовим установам необхідно буде ефективно управляти низкою ризиків [15]:

1. Зростаюча невизначеність: коли економіка знову відкривається, а потім знову закривається. Підприємства, як і уряди, не можуть спрогнозувати, як виглядатимуть наступні хвилі кризи. Знову ж таки пильна увага до охорони здоров'я та фіскальної політики матиме ключове значення для прогнозування цих хвиль.

2. Зростання ймовірності настання дефолту. Резерви банківських установ, що значно зросли, вказують на те, що темпи втрат перевищать темпи рецесії. Доцільно й надалі працювати з проблемними кредитами, оскільки це впливає на їхню платоспроможність. Однак занадто агресивна політика спричинить виникнення ризику посилення макроекономічного каскадного ефекту, поглиблення рецесії, а це в перспективі може поставити під загрозу свою власну репутацію.

3. Справедливе кредитування. У період кризи фінансові установи також повинні діяти відповідально і справедливо. Недиференційовані підходи до управління кредитами, які не враховують майбутню життєздатність, будуть контрпродуктивними. У своїй кредитній політиці банки повинні бути відкритими та прозорими, аби забезпечити повне обґрунтування прийнятих рішень щодо нових кредитів чи управління вже існуючими.

Сформована ситуація вимагає реалізації проєктно-трансформаційних механізмів розвитку банківського кредитування неформального сектору бізнесу, що, з одного боку, передбачає створення мотиваційних стимулів до юридичної формалізації виробничо-господарської діяльності цих суб'єктів, а з іншого – представлення на ринку спеціалізованих кредитних продуктів, орієнтованих на підтримку цього сегмента підприємців. Для банківських установ пріоритетним має стати посилення стратегічної спрямованості на кредитування незареєстрованих суб'єктів підприємницької діяльності (однак тих, що здійснюють господарювання принаймні не менше шести останніх календарних місяців) за умови юридичного оформлення їхнього бізнесу [8, с. 178].

Окрім вирішення існуючих проблем, необхідним є пошук нових можливостей для зростання банківського кредитування та сектору загалом. Серед таких можливостей варто виділити такі:

– розширення кредитування. У перші дні після спалаху банки швидко активізували тісну співпрацю з державним сектором, щоб стати ефективними каналами передачі фіскальної політики. Обґрунтоване, цілеспрямоване розширення нових кредитів має стати таким самим пріоритетом у найближчі місяці, як і ефективне управління кредитами існуючої заборгованості;

– інноваційні рішення та гнучкість кредитної політики. У міру зростання потреби в кредитах компанії повинні застосовувати цілісний підхід до розуміння як особистих, так і корпоративних можливостей та знаходити інноваційні способи допомогти клієнтам усіх типів якнайкраще використовувати свої активи. Окрім цього, доцільно переглянути

умови кредитування, щоб допомогти життєздатним підприємствам уникнути банкрутства;

– клієнтоорієнтованість. Орієнтація на клієнтів дасть банкам можливість переосмислити свої консультаційні послуги. Допомагаючи клієнтам краще керувати своїм бізнесом, можна зменшити вплив кризи, оскільки компанії поліпшують управління грошовими потоками й уникають кризи ліквідності.

Висновки з проведеного дослідження. У підсумку зазначимо, що сьогодні сектор банківського кредитування переживає період незначного спаду через поглиблення фінансово-економічних проблем у зв'язку з глобальною пандемією. Аналіз показників банківського кредитування дав змогу виділити такі тенденції: у 2020 р. обсяг кредитування загалом зменшився приблизно на 7% (спадна тенденція тримається на протязі останніх трьох років); частка кредитів суб'єктів господарювання у 2020 р. знизилась на 6% порівняно з 2018 р.; частка кредитів фізичним особам в іноземній валюті поступово знижується на протязі останніх трьох років; у структурі кредитів, наданих фізичним особам, переважають короткострокові кредити до одного року. Усе ще популярними залишаються автокредитування та іпотека; важливим показником є частка непрацюючих кредитів (безнадійні до повернення кредити), яка протягом 2020 р. значно зменшилася.

Кризові явища, що носять циклічний характер, виявили низку проблем, які все ще залишаються актуальними. Серед них виділено такі: невизначеність бізнесу та банківських установ стосовно стійкості економічного зростання; високий рівень кредитної залежності підприємств у докризовий період; зростання рівня недовіри між банками та позичальниками на тлі фінансово-економічних дисбалансів; високий рівень проблемних кредитів; інфляція; зростання невизначеності стосовно завершення глобальної пандемії та динаміки розвитку економіки; активізація кредитування небанківськими фінансовими установами. Для подолання існуючих проблем потрібно насамперед переглянути кредитну політику та посилити банківський контроль, змінити підхід до оцінки позичальників юридичних осіб, ураховуючи галузь, в якій працюють підприємства, та їх пріоритетність у розвитку економіки держави, надавати ефективну підтримку клієнтам, упроваджувати інноваційні рішення та сформувати гнучку політику, яка б допомогла швидше реагувати на кризові явища. Окреслені напрями вирішення проблем доволі обмежені та потребують доопрацювання в подальших дослідженнях.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аврамчук Л.А., Заквацький А.П. Вплив пандемії на стан банківського кредитування в Україні. *Scientific collection Interconf.* 2021. № 47: URL: https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/download/10555/9914 (дата звернення: 26.04.2021).

2. Антипенко Н.В., Пироженко Ю.В. Проблеми банківського кредитування в Україні. *Збірник наукових праць.* 2020. URL: https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/3273 (дата звернення: 20.04.2021).

3. Волощук В.Р., Кацан А.М. Сучасний стан та напрямки активізації банківського кредитування в Україні. *Інноваційна економіка.* 2018. № 3–4. С. 152–158.

4. Данилишин Б. Що стримує зростання кредитування в Україні? URL: https://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/shcho-strymuye-zrostannya-kredytuvannya-v-ukrayini (дата звернення: 20.04.2021).

5. Жежерун Ю.В. Банківське кредитування фізичних осіб в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Фінансовий простір.* 2019. № 2(34). С. 41–50.

6. Іршак О.С., Лещук І.Я. Сучасний стан кредитної діяльності банків та її вплив на розвиток реального сектору України. *Причорноморські економічні студії.* 2018. Вип. 34. С. 145–149.

7. Кремень В.М., Кремень О.І., Гуляєва Л.П. Роль банківського кредитування у розвитку економіки України. *Проблеми економіки.* 2020. № 3(45). С. 176–183.

8. Мульська О., Рущишин Н. Удосконалення механізму банківського кредитування у контексті регулювання фінансово-економічний дисбалансів в Україні. *Світ фінансів.* 2020. № 4(65). С. 168–182.

9. Неізвєстна О.В., Ткачук К.В. Дослідження сучасного стану кредитування економіки України з боку банківського сектору. *Ефективна економіка.* 2018. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6189 (дата звернення: 19.04.2021).

10. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/ (дата звернення: 19.04.2021).

11. Рогожнікова Н.В. Основні тенденції банківського кредитування в сучасних умовах фінансово-економічної кризи. *Фінансовий простір.* 2015. № 3(19). С. 72–77.

12. Хома І.Б., Шира М.І. Стан банківського кредитування суб'єктів економіки та чинники його активізації. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2018. № 3. Том 1. С. 114–119.

13. Чайковський Я.І. Аналіз сучасного стану та перспективи розвитку банківського споживчого кредитування в Україні. *Економічний аналіз.* 2017. Т. 27. № 1. С. 156 –163.

14. Швець Ю.О. Сучасний стан банківського кредитування а Україні: проблеми та перспективи. *Економіка і суспільство.* 2018. Вип. 15. С. 793–798.

15. Banking as a force for good in navigating the COVID-driven credit crisis / World economic forum: URL: https://www.weforum.org/agenda/2020/07/banking-force-for-good-covid-driven-credit-crisis (дата звернення: 19.04.2021).

REFERENCES:

1. Avramchuk L.A., Zakvacjkyj A.P. (2021) Vplyv pandemiji na stan bankivsjkogho kredytuvannja v Ukrajini [The influence of the pandemic on the state of bank lending in Ukraine]. *Scientific collection "Interconf"*, vol. 47. Available at: https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/download/10555/9914 (accessed 10 January 2021).

2. Antypenko N.V., Volodymyrivna Ju.V. (2020). Problemy bankivsjkogho kredytuvannja v Ukrajini [Problems of bank lending in Ukraine]. Available at: https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/3273 (accessed 15 February 2021).

3. Voloshhuk V.R., Kacan A.M. (2018) Suchasnyj stan ta naprjamky aktyvizaciji bankivsjkogho kredytuvannja v Ukrajini [Modern condition and directions of intensification of bank lending in Ukraine]. *Innovative economy,* vol. 3-4, pp. 152–158.

4. Danylyshyn B. Shho strymuje zrostannja kredytuvannja v Ukrajini? [What is holding back the growth of lending in Ukraine?]. Available at: https://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/shcho-strymuye-zrostannya-kredytuvannya-v-ukrayini (accessed 23 March 2021).

5. Zhezherun Ju.V. (2019) Bankivsjke kredytuvannja fizychnykh osib v Ukrajini: suchasnyj stan ta perspektyvy rozvytku [Bank lending to individuals in Ukraine: modern condition and development prospects]. *Financial space,* vol. 2 (34), pp. 41–50.

6. Irshak O.S., Leshhuk I.Ja. (2018) Suchasnyj stan kredytnoji dijaljnosti bankiv ta jiji vplyv na rozvytok realjnogho sektoru Ukrajiny [Modern condition of credit activity of banks and its impact on the development of the real sector of Ukraine]. *Black Sea Economic Studies,* vol. 34, pp. 145–149.

7. Kremenj V.M., Kremenj O.I., Ghuljajeva L.P. (2020) Rolj bankivsjkogho kredytuvannja u rozvytku ekonomiky Ukrajiny [The role of bank lending in the development of Ukraine's economy]. *Problems of the economics*, vol. 3 (45), pp. 176-183.

8. Muljsjka O., Rushhyshyn N. (2020) Udoskonalennja mekhanizmu bankivsjkogho kredytuvannja u kontekсti reghuljuvannja finansovo-ekonomichnyj dysbalansiv v Ukrajini [Improving the mechanism of bank lending in the context of regulating financial and economic imbalances in Ukraine]. *The world of finance,* vol. 4 (65), pp. 168–182.

9. Neizvjestna O.V., Tkachuk K.V. (2018) Doslidzhennja suchasnogho stanu kredytuvannja ekonomiky Ukrajiny z boku bankivsjkogho sektoru [A study of the current state of lending to Ukraine's economy by the banking sector]. *Efficient economy.* Available at: http://elibrary.donnuet.edu.ua/1016/1/Nieizviestna_article_01_03_2018.pdf (accessed 27 January 2021).

10. Oficijnyj sajt Nacionaljnogho Banku Ukrajiny. Available at: https://bank.gov.ua/ (accessed 05 March 2021).

11. Roghozhnikova N.V. (2015) Osnovni tendenciji bankivsjkogho kredytuvannja v suchasnykh umovakh finansovo-ekonomichnoji kryzy [The main trends in bank lending in the current financial and economic crisis]. *Financial space,* vol. 3 (19), pp. 72–77.

12. Khoma I.B., Shyra M.I. (2018) Stan bankivsjkogho kredytuvannja sub'jektiv ekonomiky ta chynnyky jogho aktyvizaciji [The condition of bank lending to economic entities and factors of its activation]. *Bulletin of Khmelnytsky National University,* vol. 3, pp. 114–119.

13. Chajkovsjkyj Ja.I. (2017) Analiz suchasnogho stanu ta perspektyvy rozvytku bankivsjkogho spozhyvchogho kredytuvannja v Ukrajini [Analysis of the current state and prospects for the development of consumer bank lending in Ukraine]. *Ekonomichnyj analiz* [Economic analysis]. Ternopil: Publishing and Printing Center of Ternopil National Economic University "Economic Thought", vol. 1, pp. 156–163.

14. Shvecj Ju.O. (2018) Suchasnyj stan bankivsjkogho kredytuvannja a Ukrajini: problemy ta perspektyvy [The modern conditions of bank lending in Ukraine: problems and prospects]. *Economics and society,* vol. 15, pp. 793–798.

15. Banking as a force for good in navigating the COVID-driven credit crisis / World economic forum (2020). Available at: https://www.weforum.org/agenda/2020/07/banking-force-for-good-covid-driven-credit-crisis (accessed 18 March 2021).